

Examen de la destrucció

Legint *Lluny de qualsevol altre lloc* (Onada edicions), la darrera novel·la de Fèlix Edo Tena, recordava *En la orilla*, de l'estimat Rafael Chirbes. Si aquest explica la destrossa mediambiental de la Safor i la Marina, Fèlix Edo ho fa de Castelló. Però, en el fons, l'al·legat és semblant: un examen de la rapacitat humana, de l'allau de vulgaritat i cobdícia que caracteritzen aquests temps, de com tot (o quasi tot) es prostitueix sota l'única regla que mana, la de la llei de l'oferta i la demanda. Fèlix Edo fa un recorregut correnedor per aquells voltants de Castelló, de com l'horta ha estat arrabassada, de com sols han fructificat polígons industrials a mig gas (ara pense en la destrossa colossal de la Vall d'Alba), amb urbanitzacions vulgars i horribles. El protagonista de Fèlix Edo, un professor que decideix abandonar-ho tot i regresar al vell mas de la família, perdut en algun lloc de les muntanyes, fa aquell viatge catàrtic a peu cap als seus orígens, i hi explica el que veu al seu pas.

És aquesta peregrinació cap als orígens la que resulta tan angosant. Perquè si la desfeta en la ciutat és anihiladora, també ho és la que s'ha produït al món rural, on establir-se és vist com una mostra excèntrica, i quasi de malfactor. En aquesta humanitat on l'únic valor són els diners, on per a qualsevol transacció se t'exigeix un número de compte bancari (de qualsevol banc, per més pirata que s'haja mostrat), viure aïllat d'aquell univers pervers es jutja com una mostra de rebel·lia. Els diners sempre han marcat el rumb del món, però potser mai com ara. Ho escrivia Chirbes, en les darreres planes de la seua novel·la, potser les més brillants: "el dinero no tiene patria, tú procura que no te falten en el bol-

MARTÍ DOMÍNGUEZ
@MartíDominguezR

IL·LUSTRACIÓ DE DIEGO MIR

so euros convertibles, [...], procura sobre todo, almacenar lingotes de oro, que fíjate si hace siglos que van en danza los lingotes de oro, las joyas, brillantes, rubíes y zafiros, milenios de acá para allá, y siguen conservando el valor que tenían el octavo día de la creación del mundo, cuando Eva vio una serpiente y le echó mano creyéndose que era un collar de esmeraldas'.

El nostre país balafiat en lingots d'or que es guarden de contraban en bancs pirates de suïssa. Ho escriu Fèlix Edo, amb la seua bona prosa, tensa i segura: "Mire esta casa i l'hort, i els veig enderrocats i sepultats pel trànsit, per blocs de pisos, per supermercats i per l'afany de destrucció insaciable". Els vells horts asfaltats, i la verdura que consumeix la gran ciutat vinguda de les mars de plàstics, a centenars (o milers) de quilòmetres. "Els dels hivernacles són els camps dels brots escanyats, de la terra vitaminada i regada amb químics que mai més no tornarà a ser. És el recinte on treballen els qui ragen sang pels ulls i per les mans". Verdura produï-

da amb subsaharians triturats per la cobdícia infinita, que omplim els supermercats de les grans superfícies, que s'instal·len sobre la plana fèrtil i feta xixina, on també creixen com bolets les cases unifamiliars, amb un jardinet ridícul, amb una palmera tropical i gespa artificial.

Quin llibre més valent i honest és *Lluny de qualsevol altre lloc!* Perquè enmig d'aquella desfeta incommensurable, Joan, el protagonista, que avança com un zombi, es troba amb una ciutat en festes, i una humanitat èbria de cervesa. Quan pregunta què passa, li contesten: "La Magdalena, festa plena! En quin món vius, jove?". I Joan descriu, el que hi veu, que no pot ser més vulgar i absurd: "Va veure homes i dones vestits amb bruses de llauradors, encara que mai no hagueren agafat una aixada o un cabàs. Va pujar fins al parc Ribalta i es va trobar amb firaires que venien menjar i productes de plàstic a uns consumidors que es mostraven entusiasmats".

En quin món vius, li pregunta aquella humanitat rebordonada a aquell jove desorientat. És una bona pregunta, que potser tots ens l'hauríem de fer. I si tenim valor, intentar contestar-la.